

R.K.
404,
17.

X 1903692 16.

331
II M
6170

SIMONIS STAROVOLSCI
AD PRINCIPES
CHRISTIANOS

De Pace inter se componenda
Bellóq; Turcis inferendo

PROTREPTICON.

101

cor
pu
Pu
ab
ju
tot
ha
bon
Ch
de
su
m
Ch
vi
qu
pr

Serenissimo atque eminentissimo

CARDINALI

JOANNI CAZIMIRO

Poloniae & Sueciae PRINCIPI,

Bono Reipublicae Christianae Nato.

T primum ingenij mei foetum, de rebus gestis, Divi olim Sigismundi Primi, Regis Poloniae, Proavi tui materni, conceptum, tuae Serenitati dicavi, Cardinalis Eminentissime, cum tu adhuc puerulus esses, ita & hunc postremum, de ineunda Principum Christianorum concordia, haud inutiliter, ut auguror & spero, meditatum, Sacrae tuae Purpure dicatum sacratumq; esse volui. Partim, ut non tam tibi, qui Regia in Purpura natus es, quam orbi Christiano gratuler istam felicitatem, quod ab angusta cella, cui te ob pietatem incluseras, in augustam Ecclesiae lucem jussu Pontificis Sanctissimi prodieris; non modo Societatis tuae, sed etiam totius Ordinis Sacri columnen & ornamentum. Partim, ut quantulamcumq; hanc opellam meam sub celeberrimo, & in religione, & in seculo, nomine tuo bonis mentibus insinuem, & non tam ad manus, quam ad pectora Principum Christianorum transmittam. Quo tandem, reconciliatis inter se animis, desistant a profusione sanguinis civium suorum, teq; sacrato, aut armato suatore, qui arcto sanguinis vinculo conjunctus es illis & Pontifice Maximo duce atque auspice (qui, ut Christi praest Ecclesiae, ita omnibus, qui Christiano censentur nomine, prodesse cupit.) suas suorumq; facultates ac vires infensissimo totius nominis Christiani hosti, Turcarum, Tyranno quantocius opponant. Et subjugata ab eo, tot jam Christianorum regna & provincias, fortibus suis dextris in pristinam libertatem asserant; vera

A 2

pietatis

pietatis amore, veræq; gloriæ gustu, & fama immortalis excitati. Maxime
verò, dum nullâ provocatus injuriâ, sola cupiditate dominandi, ingentes
nunc in socios nostros & vicinos terra mariq; duxit exercitus; & bello ci-
vili distentos facilius singulos superet, qui conjunctis viribus omnes, ipsum
facillimè vincerent. Cavendum itaq; est cunctis Principibus Christianis,
ne, dum pro religione aut regione aliqua exigua inter se pugnant, reliquûs
in qua dominantur Europæ per Turcas, & deinde post obitum, per odia &
iras merita & gloriam caelestem amittant. Quod leves illi & inconstan-
tes Asiæ populi, temerariiq; Græci & Hungari nunquam seriò libertate u-
tentes servi nunc tandem facti, serò secum ipsi recognoscunt: nec possunt
modum invenire, quam ratione amissam libertatem recuperare, Otto-
manicumq; jugum excutere valeant. Quorum miseriâ si tu, Princeps se-
renissime, ex animo, ut debes, commotus fueris & in reconciliandis Regibus
Christianis diligentem operam navaveris eorumq; liberationi manum tu-
am fortem admoveris, supra omnes Reges & Imperatores huic sacræ tuæ
Purpuræ in cælis coronam adjunges. Interim verò non ab ipsis modò Ordi-
nibus Regni Poloniæ, qui te fratrem sui Regis omni veneratione & amore
complectentur, sacrâ purpurâ ornatam, sed ab omnibus hominibus, qui vel
pacem sub Principibus suis optant, vel libertatem sub jugo barbarorum
gementes desiderant, omnis debebitur tibi gratia nominisque apud poste-
ros gloria sempiterna. Quam tibi Sarmatæ vovemus, & ex animo ap-
precamur. Vale & vive, Princeps Serenissime, Ecclesiæ, Reipublicæ,
Nobis.

SIMO-

SIMONIS STAROVOLSCI
AD
INNOCENTIUM X.
Pont. Opt. Max.

De Concludendo in Turcam Sociali fœdere.

ORATIO I.

Verus ac verissimum illud proverbium est, Beatissime Pater, civili bello nihil incivilius esse, quod inter Principes ac populos potentissimos, aut vindictæ privatæ cupiditate, aut lubrica & præcipiti ambitione, aut temeraria denique seditiosorum hominum rebellione excitatur. Et tantò indignius funestiusq; cum inter Christianos, qui Pacis Authorem Christum Deum adorant, malevolentia turbulentorum vires suas funit. & indies magis atque magis per Europam gliscit. Nam sive turpitudinem rei quis consideret, fratres nimirum, Consanguineos atque necessarios inter se decertare: sive periculi magnitudinem contempletur, gentes viribus, opibus, fortitudine ac ingenio, potentes invicem collidi: sive prælii ferocitatem, religionis professione, linguæ Origine, morumque cultiorum similitudine, haud valde differentes mutuò permisceri, animo secum ipse perpendat; omnia profectò intestinis odiis funesta videbit, ipsamque victoriam in bello funestissimam quantumvis bonus & moderatus Princeps ipsa potiatur. Insolescimus siquidem rebus secundis omnes, & modum tenere nescimus; sed maximè Reges, cum acie adversarios superaverint suos. Cum naturæ occultâ malitiâ quidam eveniat, ut non ita in alienigenas & remotos, quàm quodammodo in suos cives vel vicinos iracundia excitatur victoris. Ea propter cum omnia bella fugienda sint bonis, quia minimè bella, tum intestina maximè: adque nobis Christianis potissimum, qui omnia paciëntiæ & lenitatis exempla,

A 3

à Sum-

à Summo Magistro nostro Christo accipiemus, ejusque divinis mandatis obtemperare vel ipsa religione obstricti, mutua dilectione, quam nobis maximopere abiens in cœlos commendavit, inter nos certare invicem debemus: si, q̄ omnes vovemus & speramus, cum illo, uti Rege nostro Pacifico in æterna illa tranquillitate vivere desideram⁹. Qui nunc omni spe salutis, vel contemptâ per summum scelus, vel desperatâ prorsus ex conscientia criminum contrariis artibus & partibus ad interitum properamus. Sed tuâ, Pontifex Sanctissime, paternâ indefessâ vigilantia, perspicaciq; prudentia & autoritate ab exitio revocari, uti auguramur & spem certam concipimus, iterû ad Pacis Auctore convertemur, iterû fraterno amore devinciemur: deponemus iras ferales, ab Heresi furenti subministratas, cohibebimus cupiditates nostras, ab impietate Atheistica succensas, rabiem à prædonib⁹ Christianitatis haustâ exueimus. Tu modò, Dux noster & Pastor vigilantissime, ut lubens universi gregis Christi curam in te suscepisti, sic Atlantico robore molè totius Orbis Christiani tuis humeris gestare nō desistas, & laborantib⁹ per tot iustra Principibus inter se bellis ac dissidiis domesticis, pacem & Amnistiam universalem indicere non detrectes. Dabit vires & Consilium cœlitus, qui Orbem hunc verbo creavit, teque ejus præsidem esse voluit, & qui nunc precibus nostris exoratus, ita te vult esse preciosissimæ in terris rei Pacis arbitrum & conciliatorem, uti voluit & constituit cœlestium thesaurorum suorum dispensatorem. Nunquam enim unum absque altero divinitus beneficium datur; & in gratos felicitas felicitate cumulatur. Proinde hoc beneficium Flamme Sacro adspirante, præstabis Orbi, ut incipiat tuo sub regimine quiescere à tumultibus civilibus & fraterno affectu sub tam benigno patre & innocentissimo Præside discat mutuam amorem & reciprocam affectionem. Nec aded etiam factu difficile, Reges Christianos conciliare, si, quam ex diuturnis odiis contraxerunt ferociam animorum, eam te auspice transferant in Tuream per bellum sociale.

Revera enim, Pater Beatissime, nulla res magis ardidet uni cupido, quam cum certaverint inter se duo ambitiosi ut ille occasionem nactus, bolo, quod ajunt, potiatur solus. Nullâque optatior occasio Byzantino Tyranno, quam civilia isthæc Principum Christianorum bella, quæ patrum, aut avorum nostram memoriâ tot urbes & provincias, tot regna & imperia, cladibus affecerunt; tot privatorum domibus & facultatibus exitio fuerunt; tot florentissimas Respublicas stirpitis everterunt. Quibus furiis & nos infelices posterorum exagitati, tam diu inter nos colluctabimur fortè (quod omen malum Deus averruncet) donec tandem jugum à Turca cunctis imponatur servitutis,

tis. Nescit siquidem rabies modum; & civilibus motibus petrarò non infir-
 diatur aliquis vicinus, perpetuam ultionum considerans vicissitudinem: ut
 pote cum nullus utrinque finis imponatur nocendi, & nunc exsultet victor,
 nunc victus ad persequendum hostem inflammetur. Jam autem barbari sem-
 per gerendis rebus, bellorum nostrorum civilium occasiones captant, & in-
 ter illos præcipuè viciniore nobis Turcæ, qui vel ad unicum contra eos nobis
 inita ant ineundæ concordia nuncium, quidquid increpuerit, cum metu &
 horrore circumspectant. Statimque aut fædera ineunt, aut debilioribus sub-
 sidia & patrocinium contra potentiores promittunt. Atque ita juxta vetus
 illud Nasicæ dictum, eos, qui externis vinci armis simul uniti non potuissent,
 divisos tandem sub jugum mittunt aut tributarios sibi faciunt cum exitio &
 ignominia Christiani nominis sempiterna: Exempla cuique patent, res eorum
 diligentius legenti. Nam, sicut olim Romani per Campanos in Sannium;
 per Mamertes in Hetruriam; per Siculos in Siciliam; per Athenienses in
 Græciam; per Saguntos in Hispaniam intrarunt, & ex civitatibus sociis, sub-
 ministrando illis auxilia contra æmulos earum, servas sibi fecerunt. Sic & Turcæ,
 per Contaguzenos in Pruziam, per Paleologos in Thraciam; per Despo-
 tos in Rasciam & Bulgariam; per Joannem Sepusium in Hungariam sibi adi-
 tū patefecerunt. Dandoq; Imperatorib⁹ Constantinopolitanis subsidia, contra
 tumultuantes Principes, Græciæ Provincias facile occuparunt immanissimosq;
 fecerunt laniatus. Debilioribus enim contra potentiores defendendis, partim
 quædam æquitatis & cõmiserationis species; partim cõpendiaria via proferen-
 di est dominat⁹. Quibus artib⁹ & Ægypti Soldan⁹ opportunè usus, quas nõ tur-
 bas cum suis Mamaluchis dedit? quas clades & detrimèta Reipublicæ Christi-
 anæ non intulit? qd non eorū, quæ à Majoribus suis tentata antea fuerant in
 Oriente & Palæstina, fortissimè celerrimèq; subjugavit? Econtra nostri, toties
 rerum in barbaros gerendarū occasiones neglexerunt; & conjuncti toties, vin-
 cere quidem potuerunt, sed victoriã uti nesciverunt ob frivolas unius de altero
 suspiciones, aut inanes de Principatu disceptationes. Nonnulliq; nostrorum
 provincias, quarum nondum erant victores, inter Socios jam partiebantur,
 priusquam aut pactiones inter se iniissent, aut pedem domo ipsi cum exercitu
 extulissent. Sicque à capta Constantinopoli, nostri semper Oratoribus, &
 Turcæ bellatoribus; Nostri subtilitate disputandi, illi verò peritiã bellandi;
 Nostri Comædiis exhibendis, illi Tragædiis faciendis delectantur. Apud
 Nos vitiosum regnat otium, apud barbaros armorum negotium; nos in Scho-
 lis Sylogismis, illi in campo decertant hastis; nos tempus in sumimus Comi-
 tiis,

A 4

tis,

tiis, illi scribendis & lustrandis copiis. Apud nos nova quotidie pullulat religio, ab illis quolibet anno aliqua nova possidetur regio. Nos bellis exaurimur, illi locupletantur assidue; nos perdimus provincias, illi acquirunt regna. Et dum apud nos ultro citroque de ineundo foedere consultatur, ab illis semper aliquid vobis videntibus & dormientibus occupatur cum aeterna ignominia & exitio nominis Christiani, Qui crucem quidem Christi circumferimus & adoramus, sed Nomen & Numen ipsius Sanctum blasphemamus: religionem Catholicam profiteamur, sed pessimis moribus & exemplis illam negamus. Arma in hostes Fidei induimus, sed operibus infidelium communicamus. Equestres ordines instituimus, sed equitandi peritiam non habemus: peditatum instruimus, sed otio & deliciis corpus enervamus: solerter castra metamur, sed in illis bacchanalia celebramus, purgamenta Urbium in militiam scribimus, & nec Caniculae fervorem, nec frigoris intensionem, aut penuriam egestatis ferre discimus: die noctuque potamus, scorta & pueros meritorios circumducimus: Castrensem disciplinam non servamus; exercitationes armorum vel nullas prorsus, vel paucas habemus; scelere & turpitudine, raptu & Latrocinio, crudelitate in Nostros, metu in hostes, impietate in Deum infames sumus. Et quod omnium pessimum est, inani confidentia Nostri, hostium contemptu & ignava cunctatione omnia bella cum barbaris perdimus; qui celeritate rerum gerendarum, militari ausu & temporis commoditate usi, sepius inopinato eos oppresserunt, qui se Orbem debellare posse vanè opinabantur. Sic parva manus Sarracenorum erat, cum turpi Machometis superstitione infecti fuerunt, & quot postea regna in Africa non possederunt? quot populos in Asia non debellarunt? quot provincias & urbes in Europa non afflixerunt? Parvus numerus erat Abarorum, cum à Tauro monte venientes, Orientis Imperium infestare cœpissent, & contempti primò à Græcis, qui suis Phalangibus nimium superbiebant, quas non molestias deinde Imperatoribus dederunt? Quid Herulorum perexigua cohors, quæ precario primò in Castris Romanorum merebat, nonne evertit deinceps totum Imperium Occidentis, & Urbem ipsam mundi Caput? nonne dissipavit & perfregit potentissimas legiones Romanorum; quæ Orbi universo catenas injecerant. Taceo posteriorum temporum conglobatas licentiosorum hominum turmas, quæ à Regibus contemptæ fortissimos deinde illorum exercitus profligarunt, Spartacum Hispanicum imitata. Taboritas illos, qui Sigismundum Imperatorem toto ferè Bohemico regno ejecerunt. Geuzios in Flandria, qui Hispaniæ Regem potentissi-

rentissimum, parum abfuit, quin toto Belgio spoliassent. Hugonottos in Gallia, Protestantes in Germania, Rusticos denique in Austria & Hungaria, aliosque nefarios homines, in aliis regnis & provinciis ex colluvie plebis congregatos. Quos quia initio contemnebant Principes, & tempestivè neglexerunt extinguere, infinitas deinde molestias & damna ab iis sunt perpeffi, maxima cum ignominia suæ gentis. Atque ita semper maleficia impunita, congerie scelerum interitûque regnorum & provinciarum divinitus castigantur. Ubi enim magistratus nequiverit, aut noluerit, ibi supremus rerum moderator Deus incipit castigandis malis vim suæ exercere æquitatis. Sic & Turcas, qui nunc Nobis formidabiles sunt, castigandis Christianorum peccatis è Tartaria magna misit; quos cum initio Græcanici Cæsares vel unico prælio delere potuissent, non enque ipsum extinguere facillimè, eos in rebelles sibi Dynastas tantò libentiùs mercede conduxerunt, & in suis provinciis sub Andronico Imperatore foverunt, quantò incautiùs sibimetipsis, unà cum adversariis exitium acceleraverunt: obliti Gottorum & Longobardorum, à quibus, in militiam suam evocatis, toto ferè Occidente fuerunt spoliati. Erátque toties optima occasio postea delendi hosce juris divini humanique prædones, cum nondum in formidabilem potentiam excrevissent, sed neglexerunt Græci ea occasione uti, quòd nimium suæ potentiae, uti diximus, fidentes, hostem extorrem atque vagabundum facile contemptui haberent. Collabente verò Imperio Constantinopolitano, reliqui Reges, qui longè ab ipsorum vicinitate remoti erant, maluerunt domestico bello cum ignominia sua tumultuari, quàm religionis & regnorum suorum hostes cum gloria & fama immortali delere. Prout & hodie sextum jam lustrum tumultuantur, minimè considerantes, quòd non diffundendo, sed Christiano sanguine sarta rectaque Respublica conservatur. Quorum discordias, & ignava in hostem Crucis Christi consilia, dum paulò diligentius, Pater beatissime, consideraveris, ac præsentem Europæ statum ad tuæ Canæ prudentiae trutinam examinaveris; non aliam ob causam neglectam ab illis Turcarum præsentem, in Venetos expeditionem videbis, nisi quòd Antecessorum suorum exemplo, inani quadam confidentia sui turgeant barbarorum vires & potentiam contemnant; & ob concepta inter se odia eò acerbius sævientes, pericula imminencia non prospiciant; & opportunam interimendi nunc cruentam istam bestiam Byzantinam occasionem non arripiant. Cum & ipsi omnes sint in armis, instructissimosque mari & terra exercitus habeant, & cum ille nunc compluribus vicinis suis, rumpendi fœderis occasionem, ultrò imprudens dederit. Jam autem longè

B à sua

à sua domo flammam arcere, magnæ semper fuit prudentiæ & consilii documentum. Communiquè opera & viribus faciliùs evertitur ab omnibus, qui singulis est nimium formidabilis. Quod utinam Turcico Tyranno hac nostra ætate eveniat, & parrieidialis Ottomanorum familia, aut mole sua ruat, aut te Duce & auspice, Pontifex Sanctissime, tandem aliquando evertatur. Qui ut in innocentia tua solium Pastorale ingressus es, ita innocuas oves tuas, precioso Christi sanguine redemptas, ab Asiatico Dracone isto liberare non desistas. Qui videntibus & negligentibus Nobis, quotidie vicinior fit Occidenti: tantò nunc magis formidandus, quantò Caneá captá (verendum valde, ne & Candia) major aditus sit haud dubié ipsi in Italiam patefactus. Quæ & in regno Neopolitano eisdem nunc sinus habet, quos olim Machometes II. mare cum exercitu trajiciens, Hydruntum occupaverat: & in Foro Julii, eandem planiciem terræ, per quam sub Selymo III. Turcicus incurerat equitatus. Timendumque valde, ne Classibus adversis mare inferum percurrentibus, ab Austro barbarus superveniat, & Siciliam, Corciram, aut Melitam invadat, ipsamque provinciarum reginam Italiam aggrediatur, qui perpetua cupiditate possidendi Occidentalis Imperii ardet.

Nunc igitur, dum undique impendent Orbis urbi pericula maxima, expedit, Christianorum omnium Pater Beatissime, animos viresque in barbaros arma infesta induere suis, Sociorumque regnis & Provinciis defendendis. Agitur enim hîc Christi Opt. Max. causa, pro qua non modò opes, sed & vitam ipsam profunderè debemus esse parati. Agitur publicus Christianorum omnium honos, ne videntibus Nobis Respub. Christiana à barbaris impunè laceretur, neve homines clari & Nobiles, ab obscuris & egentibus; industrii & militares ab imbellibus; culti & elegantes ab agrestibus; & liberi à mancipiis subjungentur. Aguntur denique fortunæ omnium nostrum & negotiationes gentium, quæ unà illa quiete & tranquillitate continentur: quam per idoneos legatos tuos, per universam Europam dimissos, Orbi Christiano prestabis & incolumitatem paries. Hoc à te, Pater Beatissime, tota plebs Orthodoxa exoptulat. Hoc Principes Catholici orant. Hoc florentissima tua Italia exspectat. Hoc ipsa Urbs Roma, Patria Tua charissima, flagitat. Hoc cuncti probi bonique palmis suppliciter protensis, per munus tuum Pastorale obsecrant. Sed præcipuè populi illi miseri, sub gravissimo Ottomanigenarum jugo positi, ad pedes tuos beatos provoluti ingeminant. Miserere, Pontifex Sanctissime, calamitates nostras & exaudi lachrymas servitute Musulmanica oppressorum, qui Religione, libertate & fortunis omnibus spoliati, non liberos ingenuè educare, non sacra ritu Christiano possidere, non honestatis

statis curam, aut literarum amorem, non industriæ aliquod exercitium, aut
 denique proprii corporis potestatem habere possumus; sed jumentorum in
 modum tractamur, libidini barbarorum exponimur, superstitioni machome-
 tanæ addicimur: filios in Janitzaros, filias in concubinas tribuimus; nec
 quidquam in usibus, præter aërem, quem spiramus, liberum habemus.
 Verùm & hunc sæpius in carcere pro libitu sævientium fœtidum, in servi-
 tiis Castrensibus contagiosum, in turremibus frigidum vel urentem, in
 urbibus pestilentem, in pagis vel ipsa solitudine nocivum. Et quoquo nos
 vertimus, nullum solatium, nullam spem meliorum videmus; ubique mors,
 ubique luctus, ubique desolatio. Undique percutimur: undique a-
 maritudinibus replemur. A quibus, nisi tua ope, Pontifex Sanctissime, libera-
 mur, non apud circumcisos modò Musulmanos, sed apud inferos etiam æter-
 na mancipia erimus. Proinde te Patrem Nostrum & liberatorem per ejus
 Nomen rogamus, cujus in terris Vicariam potestatem tenes, ut nos heredita-
 tem illius, nec ejus atrocissima & sanguine comparatam, ex faucibus canum
 Machometanorum eripias. Ut principes Europæ, qui impiè ferrum in
 Christianos nefarium stringunt & in Crucis hostes recondunt, ac pro angu-
 stis terminis inter se digladiantes, à barbaris ipsi amplissimis provinciis spoli-
 antur, in vindictam nostræ injuriæ concites, regnaque amplissima à fæda &
 vili gente Turcica possessa, unà cum sepulchro Domini, in libertatem & pri-
 stinum splendorem afferas. Et cum omnium Christi fidelium sis Commu-
 nis Magister & Moderator, doce Nos Cœlestem illum Patrem, cujus nos
 quoque indigni filii sumus, animo cum reliquis in libertate constitutis, con-
 cordi, & voluntate consentienti exorare: ut post hæc miseras, quas in
 servitute sustinemus, regnum illud donet, in quo est Pax, concordia & tran-
 quillitas sempiterna felicitasque & satietas inenarrabilis. Quò ejus videli-
 cet beata visione fruamur, qui pacem Nobis dedit, cum in terris nobiscum
 esset, pacem in Cœlos abiens reliquit & ne in perpetuis versemur dissidiis,
 symbolum amoris corpus suum omnibus nobis ad vescendum præbuit. Quod
 ut ex altari Dominico sumamus & unà cum reliquis Orthodoxis in ovili uno,
 cui præes Pastor, à servitute, quâ nunc premimur, liberati faciemur, votis ite-
 ratis & calidis suspiriis optamus.

Talibus igitur ac longè lachrimabilioribus populorum, in servitute
 Turcica gementiũ, vocibus, patere exorari, Pontifex Optime ac Beatissime,
 & cura conciliandorum Principum alacriter suscepta, cave imitari illum
 antecessorem tuum, qui petentibus auxilium Rhodiensibus, sanctum Petrum
 pauperem esse, nec quidquam facile opis ferre se ipsis posse, respondit: atque

ita insulam celeberrimam, exsulum per fugium, è Turcica servitute enatantiur
asylum sacrum, naufragorumque receptaculum sua tenacitate amisit. — Aut
illum impotentem alterum, quo regnante, ac nihil de pace Christianorum
curante, non modò Ægypti Syriaque accessione, Selymus Turcarum Tyrannus
fuit auctus: sed tota etiam Italia, cruentissimo illo ad Ravennam prælio
fuit funesta: cum & Cæsar Borgia interim horribilem hominum cædem &
stragem passim ederet. Sed, ut primo statim Pontificatus tui anno oppressos
ab impietate Calvinistica, veros Ecclesiæ filios in Anglia & Hybernia ope tua
juvisti, ita & in Turcica servitute positos, ea qua polles pietate & Sanctimo-
nia juvare, & ad pia pro Nomine Jesu capienda arma populos Christianos a-
nimare non desistas. Ut nemo, qui Christianus esse & haberi velit [licet opi-
nionem à vera Ecclesiæ doctrina dissideat] otiosum spectatorem alienæ calami-
tatis se præbeat. Nemo istam in Turcas belligerandi occasionem omittat.
Nemo suam sociorumque salutem prodat. Nemo Christi & ejus Crucis ho-
stes, capitis etiam periculo debellare, si salvus esse velit, extimescat. Nemo
ad gloriam & amplitudinem natus, à vilibus mancipiis se opibus, libertate &
dignitate spoliari patiatur. Sed quantocius monstret barbaris Nobilitatem
suam generosam, imbellibus rusticis militarem fortitudinem, mollibus Asia-
ticis invictum animi robur; & vaferrimis Agarenis constantiam animi
Christiani castrensisque disciplinæ peritiam.

Et quamvis non peræquè omnia Christiana regna rabiei Musulmanicæ
sunt obnoxia, complurésque pacta cum Tyranno Asiae habent aut pacis fœ-
dera antiqua colunt, providendum tamen iis tempestivè est, ne his & illis
principio subjugatis, & reliqui, qui in Stationem succedent, evertantur.
Plerumque enim accidit, ut Tyrannorum non prius cognoscantur artes,
quàm in numerum exercuerint vires, quibus haud ita facilè illius eam jam
viciniam subjugaverit. Tur' verò sive bello nostris sit inferior, sive superior,
occupandis certè Christianorum Urbibus & regionibus nunquam finem fa-
ciet, nunquam de possidendis aut opprimendis vicinis non cogitabit. Pro-
inde, qui pacem cum illo habere cupit, quamvis ab illo remotè positus sit,
bellum tempestivè meditetur. Qui vult periculum evitare servitutis, licet
pacis fœdera cum eo colat ab antiquo, arma nihilominus maturè expediat,
militem alat, Castrensi disciplina juventutem imbuat. Et quia mutuis offi-
ciis res & regna efflorescunt, præsentem occasionem non negligat, & sociali
fœdere reliquis Christianis Regibus junctus, sacram hanc expeditionem in
communem hostè suscipiat. Quia meliùs profectò nunc in usus bellicos æris
aliquid pro sociorum salute contribuere, & suas vires univèrsè Christianorum
rel

rei commodare, quàm à barbaro hoste, & juris divini humaniq; prædone facultatibus postea spoliari universis & coronâ. Præstatque nostra capita domi censerî, quàm foris à barbaris detrunçari, aut jugo æternæ servitutis submitti. Quandoquidem una victoriâ hosti concessâ, quam nunc de Nobis barbarus terra marique meditatur, facilè causâ & aliarum fuerit amissarum. Subjugatisque, quod Deus avettat, contra quos nunc insurgit ferocissimè, procul dubio in alios atq; alios exercitus suos promovebit: præsertim cum nos domi dissidiis laborare advertet; qui partim ob cultum & Civilitatem motum, partim ob frequentiam ingeniorum, partim ob fortitudinis laudem, ac studii militaris peritiâ superbire solemus, & unum alteri nationi anteferimus: obq; id demum ad disceptationes, odia atq; bella ipsa descendimus, à barbaris turpi tributo, aut pudendis pactioibus pacem emendicando. Sed quid nos nostrosque frustra falsis pacificationibus tamdiu decipimus? quid in media flamma otium & quietem amplius exspectamus? quid barbaros conjunctim omnes armis non petimus? Cur ab impio securitatem, à perfido pacta, ab insidioso fæderum firmitatè, & à sacrilegio jurisjurandi religionem exspectamus? Annon videmus, ut hisce superioribus mensibus, Polonum & Moscovitam, per suos emissarios Scytas Præcopenfes læsit? ut Imperatoris Germanici hæreditarias ditiones invasit? ut in regnum Hungariæ excursionem fecit? ut Venetos bello generali adortus est? cum quibus tamen his omnibus fœdus antiquum colere simulavit, & pacta nuperrimè renovavit? Non igitur exspectandus est domi, sed infestandus est foris: nec metuendû, quòd numerosa cum multitudine procedat, sed cogitandum, quomodo in partes distrahenda sit: neque certandum cum illo amicitiiis & pactis, sed procedendum audacter obviam, labantiq; reipub. Christianæ quàm primùm subveniendum. Bellandum, bellandum cum hoc Dracone immanissimo, qui si hac præsentî occasione debellatus non fuerit, profectò animadvertâ socordiâ & negligentâ nostrâ contra Christianos nunquam quiescet.

Tu verò, Pater Beatissime, prospiciens è specula, in qua à Deo luminum collocatus es, ut civilibus admodum bellis magis quotidie opprimimur, & in observandis rei bene gerendæ in turcas occasionibus remissi sumus, divina tua authoritate ad retardandos illorum impetus, & debellandum eorum imperiû, universos Europæ populos concita. Principesq; Christianos, paterno affectu exhortare, ut tandem te monitore & Doctore sese recolligant, vindictæ studiû posthabeant, inimicitias omnes deponant, gloriæ & posteritati serviant, hostibus communibus occurrant & præmia promereantur in cœlis sempiterna. Quod dum lubens & pius feceris, nemo, credo, reperietur tam excors, nemo tam

B 3 inimicus

inimicus publicæ salutis & suæ, ut mortē, quam debet nature, nō potius reddat Patriæ, & in cœlum statuat sibi viā salutis Christianorumq; nomen gloriosum sub Innocentio X. Pontifice Opt. maximo procuret effici cunctis amabile, cunctis admirabile, & hostibus Fidei formidabile ad omnem perpetuitatem.

D I X I.

SIMONIS STAROVOLSCII
ORATIO II.

Ad Principes Christianos,

*De Concludendo in Turcam sociali
fœdere.*

SI quando vim eloquentiæ suæ, exercere debuissent Christiani Oratores, O Inclyti Reges ac Principes Europæ, tum his deploratissimis temporibus maximè, quando vos implacabile odium invicem concipientes, tot jam lustra, bello intestino cruentissimo exardescitis. Non vos affinitatis propinquitas, non necessitudinis conjunctio, non fraterni amoris nexus, non denique Religionis & Sacrorum communio, aut Numinis reverentia cohibet, ut sanguinem Christianum nefariè & quasi per ludum fundere desistatis. Pudet miseretque videre, Christi genuinos imitatores, mente penè abreptos, contra se mutuò insurgere, Catholicos ad invicè jugulari, fratrem in fratrem, amicū in amicum armari, vel ambitionis & cupiditatis, vel malignitatis & invidentiæ innatæ causâ. Inrerim verò, proh dolor, crudeles Getas, immanes Turcas, impuros impiosq; Mauros, fidelium invadere provincias, regna Orthodoxorum possidere, urbes evertere, maria infestari, devastari agros: Verosq; DEI cultores passim occidi, ac plebem, Christo sacratam, in durissimam abduci servitutem. Quasi non satis superq; deliratum fuerit olim, cum Græci persequerentur Latinos, Schismate in Ecclesia factò, & interim Persæ, Isauriq; Sarmatæ, Iberi, Bulgari, atq; Sarraceni Christianum occuparent orbem. Cum invicem sese funesto aggredierentur prælio Orientis & Occidentis Cæsares, darèntq; denuò, per id occasionem Gottis, Vandalis, Herulis, Hunnis, Cimbris, Longobardis, Normanisq; diripiendi Romanum Imperium. Cùmq; in medio solo Italiæ, de ejus folio decertarunt Hispani, Galli, Germani, seseq; insuper mutuò interimerent Guelfi & Gibellini; Veneti & Prassini; Albi & Nigri; Columnenses & Ursini, atq; demum Sfortiani & Bracciani, funditus evertendo familias, domus & Civitates suas; creverunt per id tempus Mamaluchi, Tartari Nigritæ, Serifi, Mauri, atque Turcæ ipsi, quorum imperium discordiâ socordiaque

diâque nostrâ, non ab imis ad media, ut aliorum barbarorum, sed penè jam ad summa videmus pervenisse. Ut hîc taceam remotiores ab oris nostris Monopotapenses, Mogorianos Zagathalos, & Arabes. qui in plaga Australi & Oriente, complures Christianorum nationes extinxerunt. Omittam & Hæreticorum sectas, quibusvis circumcisis Musulmanisq; immaniores, variè inter se dissectas; Arrianorum, Donatistarum, Iconomachorum, Albingensium, Hussitarum, Luteranorum atq; Calvinistarum: qui in Asia, Africa & Europa Catholicam passim labefactarunt Religionem filiis etiam, ac parentibus non parcentes propriis. Et ut ita dicam, tacito quodam consensu conspicerant, non jam ad evertendam Ecclesiam Romanam, quæ in Solida Christi petra fundata est, aut profanandum verum Dei cultum, in animis rectè credentium, sed ad excidendum omnino universum genus humanum. Cùm oppresis & occisis ubique Catholicis, semetipsos quoq; Puritani, Zvingliani, Servetani, Gomoristæ atque Arminiani, mutuò interimerent, morsu viperino, postquam ab otiosis Syllogismis, ad crudelissima certamina ventum fuisset. Quid Schismatici? Quid Apostatæ? Quid Novatores? Quid Atheistæ & Pseudopolitici? Variiq; ac virulenti blasphematores, & Osores Catholicæ Ecclesiæ, Adamitæ, Nicolaitæ, Anabaptistæ, Stancarani, Picarditæ, qui passim coluvie perditorum hominum, in pernicien proborum piorumq; convocata, evertabant Urbes, devastabant agros, proterebant castra, debebant Principum exercitus, integrâq; regna devastabant. Quo pessimo malo, hodie dum nefarii homines infecti, cupiditatèq; prædæ illecti, damnatas jam toties ab Ecclesia Hæreses, & Orco sepultas, iterum ab inferis suscitatas propagare aut defendere conantur. Alii verò professionis suæ Christianæ oblitæ, salutisque suæ negligentes, dum temere aberrantibus à fide patrocinantur, & se, nescio, quales Statistas vocant, Orthodoxorum nomen amittunt, factisq; improbis, impios Atheistas se commonstrant.

Ergo exsurgite animo, Principes Christiani, & nomen, quod vobis in salutem & tesseram mutuæ dilectionis assumitis, re ipsa approbantes, Pacis Authorem imitamini Christum; sique verè Nominis illius, & gloriæ cum ipso futuræ paticipes esse cupitis, divinis ejus mandatis obedite, & alterutrum diligimini invicem. Deponite arma impia, Christianoq; nomine indigna; & concordiam pacemq; ab ipso Salvatore nobis commendatam, uti veri ipsius discipuli & sequaces, lubentes, libentesq; amplectimini. Exuite iras odiâque fraterna, ut vetus quoddam vestimentum, squallidum & lugubre, & induite Heroica pectora vestra & arma, pietate & probitate candentia. Eradicatè unanimiti consensu suspiciones malevolas è cordibus vestris, & ferociam illam, quæ
inter

inter vos decertantes animo imbibistis, convertite in Draconem illum Orientis immanissimum, tot regnorum Christianorum Cadaveribus nondum exsatiatum, vestrisque adhuc regnis & provinciis inhiantem. Obtundite ac obdurate os illius foetidissimum tormentis vestris bellicis infernalem fumum redolentibus, caputque illius superbissimum concutite gladiis vestris fulgurantibus lanceisque confodite. Atque Portam illam excelsam, qua gloriatur se diadematis vestris præcellere, terra marique aggredimini & fortibus dextris viam vobis per eam in Asiam aperite; & vindicate gentes gravi sub jugo Machometis gementes, Terramque illam Sanctam, precioso Servatoris nostri Cruore nostri causa respersam, tandem aliquando in libertatem asserite.

Vos vero eruditi, eloquio clari, sapientiaque illustres viri, quantum ingenio valeatis, quantum polleatis doctrinam, quantumque præstetis facundiam & suavi in dicendo persuasione nunc, nunc per Deum immortalem, dotes animi vestri atque vires exserite doctissimisque compositionibus sermonum, commendate Regibus potentissimis concordiam internam, pacem Principibus suadete, populis unionem animorum, mutuamque charitatem instillate. Ostendite cunctis Christianorum gentibus dulces tranquillitatis publicæ fructus, utilitatem, decus, gloriam. Explicate provinciarum emolumenta, urbium comoda, ornamenta regnorum, famam immortalis dominantium: omniumque demum præmia in cælis sempiterna. Pacemque illam desinere nesciam & destrui, ab ipso Salvatore pacificis promissam, insinuate eruditis orationibus vestris. Ego vobis oloribus tanquam anser raucus, sed utinam, vigilibus Populorum Capitolinorum, ad excitandum præcinam; Vos, qui bonæ mentis estis & pacis publicæ cupidius ausum supra vires vel tacito applausu promovete atque balbutienti Sarmate favete, rogo. Quamvis itaque nemo dubitet, juxta sapientis Romani dictum, duo hæc vocabula, meum & tuum universum continuè turbare mundum: quæ & priscam illam Christianos inter se conjungere solitam charitatem subvertunt, & radicitus extirparunt. Solent attamen sæpius homines vani, proprii amoris sui causas, & alias quoque diversas turbarum in populis causas dare: ij præsertim, qui in summo dignitatum fastigio positi, superbiæ vento facile abripiuntur: aut qui summis illorum consiliis præfecti, æstu ambitionis exagitantur. Quibus nulla prorsus major voluptas esse potest, quam videre vicinos in calamitate & periculo: quam Principis confinis dignitatem imminui, existimationem violari, majestatem opprimi: quam Megistanes contumeliis affici, iniquè persecutionem pati, possessione spoliari, aut suo Dominio adjici, subicive omnino. Atque ita præsentem hoc nostro seculo in omnibus ferè partibus mundi, ob istam malevolentiam elatorum aut inflatorum

hominum

hominum vastantur passim opulentissime provincie, diripiuntur florentissime Civitates, occupantur vicina regna & populi, rapiuntur diademata: miseriq; pagani & incolae omnes, tam a propriis militibus, quam ab hostibus spoliantur, vulnerantur, occiduntur. Et Captivi multi Christiani a Tartaris, Turcis, Arabibus atque Mauris in aeternam abducuntur servitutum. Cum interim nemo sit, qui moveatur, qui condoleat, qui compatiatur, haut aliter, quam si ex eadem carne & sanguine non sint compositi? quasi non eodem de limo, de quo & Reges a Deo formati? sed alterius propaginis ignobiliores homines essent? quasi non sint fratres, non sint mutua inter se membra? Quod si reliquas praesentium turbarum causas, ex privatorum odiis aut cupidate profectas, diligentius expendere, quot invenire mala consilia? quot falsas sententias? quot injustas justitias? quot bona inique acquisita? quot probos injuriam diffamatos? quot nobiles mendicantes? quot ex infima plebe ad summos honores proVectos, perq; fas & nefas magnas divitias corrudentes? Hinc, hinc est, o sapientissimi Reges, quod in tota fere Europa aex non reperiatur, quia nemo sua sorte contentus vivit; quia per flagitia & illicitas artes homines ad honores grassantur: quia in sceleratos non animadvertitur mature: quia pro meritis & virtute, vix cuique ex aequo aut condigno assignatur praemium vel honor. Sed omnes penitus vexat miscetq; ambitio, avaritia, libido, maledica lingua, atq; amor proprius, vobisq; Principibus, qui videntur praesesse aliis, praesunt & dominantur flagitiosissimi adulescentes.

Sed, quemadmodum in patenti & spaciofo aliquo prato, variis atq; odoriferis floribus consito, difficillimum est uno oculi intuitu discernere posse, quis omnium istorum florum pulcherrimus sit, quis maxime odoriferus & venustus, aut graveolens & nocivus. Ita cum unaquaqueque gens peculiarem aliquam habeat suam praestantiam, & virtutes adnatas aut labeles, singulae aut bellica atq; fortitudine praecellere cupiunt. Variisq; nunc odiis concitatae, armis inter se per Europam decertant; nec facile est divinare, quisnam populus in hac concertatione aequioribus nitatur causis, justiusve bellum cum vicinis suis gerat? Cum unusquisq; injuriam sese provocatum dicat, unusquisq; se aequi honestiq; rationem habere, vel jurejurando affirmet, proindeq; sibi trutinatis bene Politices arcanis & gloriam militarem, & justum cognomen, meritisimo adscribi putat. Praeter quod omnes etiam Christiano se nomine ab antiquo (licet Christum ipsum, Deum ab aeterno aliqui non credant) insignitos affirmant, Christiana pietate vivere simulent, Catholicam profiteantur religionem, prisca probitate gloriantur, germanam animi generositatem praeseferant, indole vel Angelis simili polleant: omnesq; & singuli de gloria contendunt,

C

dant, laudem desiderant, & apud posteros famam expetant atque immortalitatem.

O Sancta contentio? si modò fraterno sanguine fœdata non fuisset. Christiani etenim, juxta Apostolum, fratres in Christo omnes sumus, illeq; primogenitus inter nos, postquam nos morte sua filios Dei, hæredesq; regni cœlestis fecisset. O pulchra æmulatio intentioq; uniuscujusq; laudabilis? si modò proximis nostris, quos Evangelii lege æquè ac nosmetipsos diligere obligamur, in aliqua re non præjudicasset. Ac proinde excusatio quoq; præsertim barbarum & bellicum per Europam videtur quodammodo viris Politicis speciosa. Et si non in cœlo, cœlorumq; Regi supremo, qui tantam hanc abominatur, duplicèq; corde homines, dira Nemesis semper, etsi paulò tardiore persequitur. Nostro tamen modo intelligendi, dum universa Regna Christiana consideramus, absque ulla exceptione prorsus, universos nos, istorum bellorum ac motuum Authores fateri debemus; idque adnata quadam inclinatione aut indole, quæ nos quietos esse non sinit. Quòd si etenim in singulis hominibus, in una licèt civitate natis, varias esse corporis qualitates, variâsq; complexionem videmus, ac exinde, diversas etiam animi dotes aut labe; An non multò majores animorum disparitates videre necesse est, in tam proluxa terræ plaga, qualis est Europa; Ubi tot gentes lingua, cœlo, habitu, victusq; ratione, ac modo bellandi differentes habitant? Quemadmodum ingenio unusquisque mortalium, alio atq; alio humore prædominante, abundat, moresq; ex eo formando, magis se exercet in hac virtute, quàm in illa, & alius in alia. Sic & integræ gentes magis ad illam rem, vel ipso ingenio Duce, quàm ad aliam procliviores, sive honesta illa sit, sive non item. Utq; desideratis potiantur privatis, potiùs rationes emolumentum, aut gloriæ spectant, quàm universæ Christianæ rei. Hinc illa nimium sollicita, statû sui conservandi diligentia & Zelus: Hinc ambitio dominandi cupida valde: Hinc propagandi suos fines perversa voluntas: Hinc subjugandi vicinos populos nefaria audacia, statimq; divinarum atq; humanarum legum contemptus, sacrorum irreverentia, pietatis & religionis neglectus, vivendi licentia atq; omnium deniq; vitiorum perturbationumq; ac discordiarum origo. His a. levissima sæpiù ex causa enatis malevolorumq; hominum consilio & persuasionibus, dum Principes facillè in ultionem inflammantur, totus deinde bellis ardere consuevit orbis; ut omni ferè seculo, res præteritorum regum revolventes, accidisse videmus.

Utque remotiora loca & tempora omittamus, Monarchiasque illas, Medorum, Persarum & Chaldæorum, quarum nonnullam mentionem sacra quoque pagina habet, consultò nunc relinquamus (nam de Sinenium, Peruano-

anorum, Scytharum, Æthyopum, Japonensium, Siamitarum, Indorumque & Abyssiorum magnitudine, & imperii duratione, nulla penitus ad nos cognitio devenit) viciniorum tantummodo populorum casus atq; occasus diligentius perpendendo, quid aliud causæ reperias, quæso, quòd tam citò perierint, præter discordiam? Considera priscos illos Græcos, prudentia, eloquio, bellandiq; peritiâ, & fortitudine conspicuos, ut ab ignobili Macedonum populo primùm, & à Romanis deinde possessi fuerunt; nonne ob civitatum ac Principum suorum discordias periisse videbis? Quid eosdem iterum opibus, viribus, atq; gloria, post translata ad se Romani Imperij dignitatem, vel ad invidiam pollentes, ad tantam deniq; miseriam & servitutem adegit, ut perpetuò nunc sub jugo barbarorum gemant? nisi eadem discordia Satraparum & Nobilitatis. Quid Romanos ipsos stupendamq; eorum potentiam & magnitudinè evertit? nonne similiter discordia civium suorum & intestina bella? Taceo hîc Ægyptû, Taceo Syriam, Numidas, Trapezuntios, Cyprios, Slavos, Hungarosq; novissimè atq; Dacos, q; omnes vel Hæretici, vel Schismatici facti, diviso senatu, distracto populo, sacris contemptis, Patriæ suæ acceleraverunt laniatum, & gravissima nunc Ottomanorum servitute premuntur; non aliam ob causam certè, nisi ob eandem regnorum & provinciarum vastatricè discordiam. Ut igitur nihil est civili bello, inciviliq; dissidio pejus, ita nihil consensione mutua, tanquam harmonia quadam concinnius, nihil concordia commendatius, quæ unica laborantibus subvenit, periclitantibus patrocinator, libertatem servat, religionè auget, & quæ unica nos Deo hominibusq; commendat: ut huic contraria seditio maxima quæque regna & imperia labefactat.

Unde vos quoq; reliqui bellicosæ Europæ populi, flos Christianitatis, Martis alumni, mutuis inter vos persequentes bellis, quid aliud expectatis, Dracone nunc isto Orientis Crudelissimo in perniciem provinciarum vestrarum, cum numerosissimis Phalangibus suis, è specu illo Byzantino proficiente? Non veremini Sacrosanctum Numen, ne vos à suo conspectu Divino, ob fraterni sanguinis effusionem velut impium Cainum, ejiciat? novùmque rursus Attilam ad vos cum flagello mittat, qui mortem innocuè à vobis occisorum, veluti Abel justis, sanguinem, vestro sanguine expiet? Non vos piget videre florentissimam Candia Insulam, vestris in Oculis, vestroq; in conspectu ab illa immanissima bestia Musulmanica jam jam devorari? quæ patrum aut avorū nostrorum memoriâ, æterna cum ignominia nominis Christiani, Methonam, Coronam, Epidaurum, Rhodum atque Cyprum devoravit? tentavit & Melitram, obsedit fortem fidamq; Viennam, Segetum, Themisuarium Taurinum, Agriamq; possedit? Non vos afficit florentissimam totòq; Orbe celeberrimã

nunc, & priscis omnibus non modò parem, sed multis etiam de causis superiorem, Rempubliam Venetam, Imperantium Magistram, Civilis prudentiæ Gymnasium, ocellum Urbium Orbis, Naturæ miraculum, & non mercimorum tantùm, sed ingeniorum atque libertatis emporium totâ Europâ nobilissimum, vobis inspectantibus, à barbaris opprimi, Colonias Catholicorũ ultra Sinum Adriaticum conculcari, plebẽmq; Christo devotam, in Istria, Dalmatia, Illyrico, Albania, Rascia & Bosna proteri & profus annihilari? Nec denique vos pudet principem Christianarum provinciarum Italianam, nostræ Sanctitatis matrem, nostræ pietatis nidum, Religionis caput, officinam virtutum; omnium scientiarum & artium doctissimorũmq; virorum altricem, atque totius amœnitatis, ingeniorum, honestatis, elegantiae & ingenuitatis speculum, quasi congaudentibus & permittentibus vobis, de libertate periclitari deque sua securitate dubitare, maria & portus à Turcis, Maurisque infestari circũque positas in Ægeo, Jonio, Tyrennoq; mari Insulas occupari? Atque tandem vosmetipsos brevi post gravissimis periculis exponi, viciniam eorum timere, excursiones, oppressionem atque demum excidium continuò vereri. Abjecti profectò animi est ab hoste perpetuò se tueri domi, & extra Confinia sua nolle unquam proficisci. Quisque salutem sociorum negligit, prodit eorum & suam, & domi expectat, qui foris oculos calamitatẽ intuetur alienam.

Quapropter nunc, quando jam non vicinitalis terrore, sed tubarum Turcicarum clangore excitamur, expergiscimini Heroes inclyti, Semones Europæ, depositis que odiis internis, justas iras vestras in barbaros, qui vos oppugnant, quanto citius convertite, arma assumite, Machometanos invadite. Et id deniq; bellum putate esse justum, quod est necessarium: cum indignum sit, barbaris eos subesse, qui soliti sunt aliis præesse; & eos servire servitutem, qui ad omnem nati & educati sunt dignitatem. Discordiarum verò atque præensionum vestrarum causas, in aliud tempus rejicite; aut Oratoribus vestris, ad id deputatis, discutiendas committite consopandasque assignate. Ipsi verò interim pacem, ab omnibus desideratam, concordiamque tanto tempore expectatam seriò inter vos concludite, colligatisque fœderibus firmate. Pacem, inquam, quæ Deum ipsum Autorem habet, quæ Christum Sponsorem æternæ remunerationis pro se exhibet, comminatorẽmq; statim supplicij, nisi pacifici fieri velimus. Quòd nimirum nec filii Dei esse possumus in odio discordiaq; manentes, nec fratres ipsius germani vocitari, nec hæredes denique cœlestis illius Hierusalem, quæ visio pacis dicitur. Fieri que non potest, inquit pacis Præco eximius Theophanes: *Ut pacis Authorem Christum in cor suum ulla ratione accipere*

accipiant, qui inimicitias quasvis ac similitatem in seipsis adversus aliquem nutriunt, nisi prius, tanquam mortiferum venenum, evomuerint illam abiecerintq; procul ab anima. Sed & Divus Antistes Hypponenſis non niſi in charitate mutuóq; amore Chriſtianum hominem ſalvari aſſerit, ſuúmq; de eo diſcuſſum pacis commendatione concludit. Pax, inquit, eſt Serenitas mortis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis. Qui igitur pacem ejuſmodi in ſe non habet, verè Chriſtianus dici nequit: cùm apertè Apoſtolus doceat, Deum eſſe charitatem & non niſi in charitate mutua, aut amore reciproco cum proximis ſuis manentem, in Deo manere, ejuſq; gratia cœleſti perfrui. Quid ergo ſalubrius poteſt eſſe charitate? quid jucundius unione concordi? quid optabilius pace? quid deſiderabilius dilectione mutua fidelium, tranquillitate Catholicorum, amore & concordia Principum Chriſtianorum. O chara Pax & beata, quando te videbimus afflicti, cuius nomen ipſum jucundum & ſuave probis! Quando te fruemur tempeſtatibus bellorum jaſtati, cujuſ effectus etiam turbulentiffimis hominibus utiles & amabiles ubiq;? Quando te publicari per regna & gentes audiemus, cujuſ poſſeſſio cunctis mortalib⁹ deſiderabilis, & ita ſalubris eſt, ut nocivum ſint odia, rixæ ſimilitates, lites, æmulationes, diſcordiæ, atq; demum ipſa bella: q̄ & omnè curſum vitæ præſentis infamant, & à vera beatitudine pacéq; æterna hominem excludunt? Niſi enim in unitate opus tuum feceris Deo, qui unus eſt, acceptus Deo eſſe non poteris, inquit Mellifluus Bernardus. Qui dulci ſua ſuada, diſcordes tunc temporis Principes Chriſtianos, feliciter ad Pacem & concordiam induxerat, Utinam complures nunc ejuſmodi Bernardi conſurgerent, diſcordes nunc temporis Principes noſtros ad amplectendam pacem univerſalem quanto-
cuius ſuaviloquentiã ſuã inflecterent. Utinam redivivi cõparerent, potentes eloquio illi Orechovii, Roxolani, Varſevicii, Cuſpiniani, Boſkqueri, aliq; innumeri pacis publicæ, & veræ gloriæ amantes viri, qui Europæos Reges ad unitatem animorum excitabant, inq; barbaros Turcas, Solimano illorum Tyranno nimiùm tunc graſſante per Europam ad bellum ſociale incitabant, conquiſtis undiq; fortiſſimis prudentiſſimiſq; rationibus. Sed quas olim & Tullius ipſe aliquatenus attingit, dum turbas exſecratus Civiles (quibus tandè perierat, & cum eo tota Romana libertas) concordiam maturo iudicio ſuaderet. Jucunda videlicet, quia bonorum omnium opulentiam & ubertatem adfert, ſalutaris verò, quia ab univerſa Patria damna & pericula removet. Jucunda, quia concordiam habere cum moribus probis ſingulos cives docet, ſalutaris, quia litigare cum vitiis, & belligerare cum noſtris cupiditatibus jubet. Jucunda, quia pro commodis & emolumento à privatis quibusvis etiam quaeritur

ritur. Salutaris, quia ab omnibus, tam Proceribus, quam plebe pro timore diligentius servatur. Jucunda denique, quia amicitias, Clientelas & affinitates parat, salutaris, quia ab egestate & calamitatibus liberat omnemque metum ab incolis & vastationem ab agris, urbibus, villis, & singulorum domibus amovet. Hinc Bernardinus Senensis: *Cum hoc nomen Pax ore pronuntiatur, copulantur labia, & os quasi quadam Spirituali suavitate dulcescit. At contra, cum dicitur Bellum, os amarescit & quodammodo laceratur & laniatur.* Proprie, ut in desolationibus provinciarum ipsi incolae miseri, amaritudine ac dolore perfunduntur, cum in conspectu ipsorum, aedes illorum incenduntur, bona dilacerantur, liberi, parentes, uxores, a complexibus charorum suorum avelluntur, vulnerantur, occiduntur, nullo habito respectu sexus, aetatis aut conditionis.

Igitur bellum, re ipsa minimè bellum, vocemque ipsam absinthio amariorum, ad Indos & Garamatas, ad Machometanos & Gentiles, ad Scythas & Turcas, ad Mauros & Sarracenos relegemus. Qui verò Christi Dei humanati, veri cultores sumus, cum Silio Italico dicamus:

*Pax Optima rerum,
Quas homini novisse datum est, pax una triumphis
Innummeris melior, pax custodire salutem
Et cives aquare potens.*

Poteris & dissociatos Principum Christianorum animos nexu conjungere in dissolubili, ut concordēs cuncti dicta die exercitus suos in Musulmannos mittant, suspensis ad tempus inter se armis: fœderis verò diuturnioris stabiliendi, locum & tempus triennale Oratoribus suis, nuntii & destinatione communis Patris Pontificis Maximi assignent. Interim verò singuli omni meliori conatu, & potentia sua, bellum in Turcas pro gloria Crucis, promoveant; Cassaque jam meritis cognomina sua & titulos rebus pro Religione preclarè gestis felici exaugeant. Et quas quisque armis suis provincias, Insulas, urbes aut regna capere poterit, perpetuò possideat, stipulatione generali edicta, verbo Regio, honore & fide.

Et Romanus quidem Imperator tanquam primarius Ecclesiae Catholicae defensor & Advocatus ab hereditariis Archiducatus sui provinciis, illuviè paganorum evertens, Segetum versus, & in Dalmatiam exercitus suos promoveat. Suecos verò Austriam nunc, Silesiam Moraviamque infestantes, Strigonium versus procedere, Bulgariaeque regnum ac Rasciae bello aggredi per suas ditiones cis Danubium transire permittat. Palatinumque Hungariae, adjunctis illi Bohemiae & Silesiae viribus, Budam recta & ultra in Slavoniam procedere jubeat. Transilvanus Princeps Themisuarum, Varadinum, & quid quid à sua ditione Danubium inter & Cassam avulsum est, strenuè

nuè recuperet. Missiæ Regulus Brailoviam & quidquid Herasso fluvio adja-
cet. Moldaviæ verò Vaivoda Kiliam ad oram Danubii sitam fortiter invadât.
Veneti, quorum nunc res agitur, firmatis præsidio Dalmatiæ viribus, portu-
busque reliquis Candiæ, viribus maritimis Cyprum inopinatò aggrediantur.
Melitenses autem Rhodum Pontificiis Magnique Hetruriæ Ducis triremib⁹
aucti, Genuenses Sydoniam Phæniciamque à Sabaudò adjuti. Rex Christia-
nissimus Ægyptû ac Præcipuè Alexandriæ portum, quod & Turcæ ipsi anti-
quitus præ sagiebant, sui Imperii occasum ab illo portu futurû; & quod in par-
tibus illis, Francum nomen hodie dum omine bono formidabile sit cunctis.
Rex Catholicus, Sicilianis Neapolitanisq; Liburnicis Tunetum, Hispanicis
verò Algerium cæteraq; littoris Africani loca infesta bello reddat. Anglus,
quia navium velocitate Septentrionalibus præstat, Syriam Palæstinamq; ad-
naviget. Danus Natoliam usq; procedat. Thæbarûmq; ruinas, & Lacedæmo-
nis rudera perscrutetur. Reliqui minutiores Dynastæ viciniorum Regum
Castris suas legiones adjungant. Anziaticæ verò Civitates cum Batavis,
Nigròpontum aut interiora Græciæ petant. Principes Electores suum Im-
peratorem sequantur tanquam supremum Christianitatis Monarcham.
At Magnus Moschoviæ Dux præter quod antè sæpiùs à Scythis Præcopens-
ibus offensus, tum maximè his præteritis temporibus, inopinata illorum
excursione ad injuriam provocatus est, Tauricam Chersonesum, uti co-
gitat, cum Deo bono, invadat. Quamq; haud ita pridem operâ Cosachorum
nostratum Azoviam occupaverat, eandem iterum invadere conetur. Poloni
Campestribus assueti pugnis, per patentes illos Bessarabiæ campos progredi-
antur, captâque & in munitionem redacta Oczahovia, Moncastro, Thehinia,
in Thraciam usque & Silistriam castra sua promoveant, Marteq; aperto cum
barbaris more majorum suorum non extimeant, Cosachis mare Euxinum
tentare jussis. Artis enim est, nullum respirandi spatium dare semel infestare
cœptis; & non modò terrâ, sed etiam Classibus per mare adversarios oppu-
gnare.

Universæ autem gentes Christianæ, sacram hanc in Turcas & quosvis
Machometanos Socios illius expeditionem uno, eodémque Mense ubique
terrarum ex condicto incipiant, quos Apostolica benedictione impertiet I N-
NOCENTIUS X. Papa, & uti universalis Ecclesiæ Pastor, eosdem omnes ad
fœdus hoc sacrum; per suos legatos evocabit. Sicq; Numine favente. (quod
nisi unitis animis fidelium exorari amat) formidabilis illa potentia Tyranni,
qui paucis copiis vincere nescit, facilè in plures partes distrahetur, minimè ve-
rendas Nostris, qui Asiaticam mollitiem norunt. Maximè autem, quòd in ops
Consilii

Consilii, ex novitate rei, diversitate bellandi, magnitudineq; periculi, facile animo concidet; nec tam citò barbaro ingenio suo & agresti, aut nostras vires pernoscere, aut suas recolligere poterit. Statim siquidem Tartari exercitus ejus pars potissima secernentur parte ab una, ac velut dextera manus sua præcidetur à Polonis, nec augere castra Tyranni jam poterunt, prohibiti transitu Borysthenis, occupatique domi suæ à Moschis, qui cis Tanaim copias suas in eos ducent, Africanæq; naves classem suam juvare solitæ parte ab altera separabuntur. Nec audebunt certè in Mediterraneum prodire, Hispanis circa littora sua navigantibus, quæ semper manus sua sinistra erant, quoties ille in Christianos expeditionem movisset. Caput petent Constantinopolim Cosachi, partim Helespontum adnavigando, commeatúsq; ex Asia eò deferri prohibendo; partim portus illos, qui in mari Nigro præcipui sunt, hostiliter invadendo arcendoque materiam deferri in urbem pro instruenda Classe. Quos verò boum greges & armenta ad Portã Ottomanicam Slavones, Hungari, Valachiq; ac Daces pro usu Aulae Tyranni mittere quotannis consueverunt; tum farinae, Cerae pisciumq; quantitatem ingentem, hoc totum diripiet levioris armaturæ Equitatus Polonicus, & in sui Regis Castra divertet; vel etiam ipsimet populi, hæc tribuere sucti, denegabunt per se, exciti aut præmoniti belligerantium Principum apparatu. Qui, inquam, Principes, Persarum quoque Sophim meminerint ad belli societatem evocare, sollicitatèque cautè per suos emissarios Armenos Georgianosq; ad rebellionem. Tum Emirum quoq; Maronitarum monti Libano dominantem. Qui si armis pecuniâq; adjunctus, Arabes etiam de regione Petrea conglobasset, paucos intra dies Europæis ad possidendam Acri, Seidam, Berytum capiendamque Antiochiam atque ipsam Ptolemaidem, viam aperuisset. Essenæque civitati, Damasco & Cairo dari ex Mesopotamia & Babylone subsidia omnino prohibuisset, Ante omnes verò sollicitandi sunt Ragusæi cautissimè, ut Christiani nominis, pro quibus se gerunt, memores, universas naves suas ad insulas Christianorum ablegent, nec præstent Turcis operam suam in transportandis militibus aut commeatu ipsorum in Candiam. Græci quoque passim ad tumultus in medullis Imperii Turcici concitandi sunt, armæque & Machinæ bellicæ illis subministrandæ, quibus se tueantur à vi barbarorum, aut illis eam inferant, ad tributa annonamque præstandam adacti. Deniq; Dardanellos quàm primùm occupare studeant, qui & virium ad invadendum, & ingenij ad retinendum plus cæteris se habere putant, quò scilicet forti cum præsidio confidentes ibi, strictum mare illud claudant, ac quasi fauces Draconis illius Orientalis præfocare queant. Hoc enim illud tempus nunc adest, quo periti Astorum Imperio

rio Turcico periodum assignant : quo gens ipsa supersticiosissima malè sibi ominatur, & excidium præfagit, & quo viri Politici quoque ob remissio- rem militiæ ipsorum disciplinam hanc potentiam mole sua jam corrumpere certissi- mè prævident. Nam & dapes exquisitiores nunc jam quærunt, solá vervecinâ aut bubulâ olim contenti (qui & domi alia legumina haud noverant) præter orizam aut simillam & vino passim ferè usq; ad ebrietatem ingurgitantur, solâ frigidâ uti à Machomete jussi, Quam nunc odoribus saporibusque diversis preciosissimis condiunt. Et quod ab antiquo vel cogitatu nefario lædere ve- rebantur, hoc jam Numen Tyranni sui non lingua tantùm procaci, sed manu quoque profana violare audent. Amantque etiam & lucra, quod Pseudopro- phetæ suis legibus veritam omnino habebant : delectantur spectaculis, bal- neis & Musica; equitationem verò & decursus relinquunt; attendunt ad mer- caturam, lanificium & agriculturam, arma verò negligunt & navigationem : omnesque artes pacis magis æstimant, quàm studium belli, qui nusquam à præliis quiescere debuerant. Unde non est ea, quæ existimatur, Turcæ poten- tia; certum est, magnam partem exercitus illius milite tumultuario constare, qui nulla jurisjurandi religione adactus est, nullo certo studio conductus; men- te levissima, corpore laboris & injuriarum cæli, uti bello Chotimensi vidimus, impatientissimo, atque exinde, animo à virtute alienissimo. Prædam, non victo- riam sequitur multitudine, non virtute vincit, Ordinem in acie non servat, di- sciplinam odit, æquitatem nescit: Latro & sicarius potiùs, quàm miles & bella- tor appellandus. Contra quæ si firma & exercitata sit militiâ, non esset dubitan- dum, quin vinci potiùs, quàm vincere possit, ut qui dote nõ expectata amissi- one in acie, fugam corripit & Castra signaque sua deserit.

Quapropter, Sacratissime Cæsar, Serenissimi Reges, Principes & Dy- nastæ Potentissimi, macti animo estote, en ultrò sese vobis ad gloriam & im- mortalitatem occasio commoda offert, ultrò favor cælestium influxionum invitat. Nec deerit ipsius Regis Cælorum, si pio affectu ejus causam promo- vere haud negligetis, si concordibus animis in id totas vires vestras intende- tis, ut Religionum libertatem, gloriamque Crucis propagare quàm maximè possitis. Si Christi Dei sepulchrum populosque Turcica servitute oppressos vindicare velit, si à vestris, vestrorumque subditorum cervicibus, acinacem Ottomanicum remove cupieris. Dabit Exercituum Rex victoriam, cujus bella bellabitis. Dabit prosperitatem Dominus, cujus honori studebitis. Prospiciet de cælo & avertet pericula à vobis, qui per unum Angelum suum castra olim Senacherib evertit, omnesque Syrios una nocte delevit, vestrisque ex militibus unus, ope illius adjutus, persequetur mille; & decem millia ca- dent

D

dent

dent à dextris unius Herois Catholici. Modò vobis proponite ob oculos decus immortale, famam immarcescibilem, meritumq; in Cœlis sempiternum, quod vos verè victores constituet, & inter beatas illas mentes cum palinis æternum triumphatores faciet. Interim verò Pontificiâ columbâ ramum olivæ signum pacis ad vos deferente, omen palmæ victricis læto animo accipite: & unusquisq; vestrum accingat se ad opus, quo titulos vestros, vestramq; gloriam rebus fortiter gestis exaugeatis. Quia tum demum verè se Imperatorè Christianum Cæsar Germanicus ostendet, cum detracto Diademate Orientis Tyranno, Græcanisum quoq; imperium, ad Romani denuò Imperatoris sceptrum reducet, conculcataque Cydari Musulmanica regnata à barbaris regna in libertatem Christianam asseret. Gallorumq; Rex victoriis olim de infidelibus toties reportatis, velut liliis decorus, tum demum Christianissimi cognomen, quod promeruit, illustrius in orbe Christiano efficiet, cum formidabile barbaris Francum nomen, iterum in Oriente, excitabit ac veluti redivivus Gotifredus Turcas totâ Palæstinâ ejiciet. Anglus, qui tempore sacræ expeditionis Hierosolymitanæ, Defensor religionis audiebat, iterum promerito titulo gloriosius gaudebit, si veloci classe sua denuò hanc sacram expeditionem in Turcas amanter juvare volet. Tum Baltico quoq; mari incubans navibus suis Danus, si ad eò potentiam suam in Chersoneso Peloponesiaca exseret, ut in Cimbrica exercet, formidabilior pfectò Machometanis Regib⁹ erit, quàm unquam Hamburgensibus aut Lubecensibus exstitit: multoq; celebrior in plaga Australi, aut Oriente erit, quàm in Septentrionalibus insulis quibusvis, Gruenlandiâ suâ remotioribus. Hispaniarumq; Monarcha, etsi ubiq; terrarum assiduò pro augenda Catholica Religione desudet & Orientales æquè ac Occidentales Indias ad Christum perducere in desso studio conetur, majus attramen meritum habebit, si remotioribus ad tempus Gentib⁹ postpositis viciniora sibi regna Tessarum, Marochiorum Numidarumq; curanda hac in parte assumet, utq; Catholici agnomen ex eo promeruit, quòd Catholicam ubiq; religionem inducere conatur, laudabilior nihilominus in Orbe Christiano apparebit, & absq; ulla vicinorum obtreccatione aut invidia regnabit, si cæteros Catholicæ professionis Principes, suo exemplo, in vicinos nobis Turcas armatos pertrahet. Polonus itidem verissimam sui denominationem, quam à Pole seu Campo patienti derivatam habet, gentibus universis declarabit, si suscepta hac expeditione sacra in patentibus Thraciæ campis tentoria suadistendet, animosèq;, ut assolet, pro totius Christianitatis incolumitate, Marte aperto cum barbaris Musulanicis decertabit, ulturus manes gloriosos ULADIS-

L A I

LA I III. fortissimi olim Sarmaticæ gentis Herois, pro Nomine Christiano apud Varnam à Turcis occisi. Præpotentes confœderati ordines, quid viribus suis valeant, tum demum Orbi innotescer Christiano, si qua Classe Americam & Orientis Insulas infestant, ea Constantinopolim usq; missa in Pontum Euxinum navigationem tentarent, utq; circumnavigato Arctico per mare glaciale, in Sinarum regna transire conabantur; sic Hellesponto superato, veteres Colchos & Trapezuntii imperium inviserent, & Bactras utiliùs pertingerent: cæterasq; Ponto adjacentes regiones nobis aperirent. Serenissimæ demum Respublicæ Italicæ, Veneta & Genuensis, maritimis viribus illustres quondam & metuendæ, laudabiliùs certè cunctis nationibus innotescerent nunc, si concordibus animis, id à barbaris recuperare adniterentur, quod olim per discordiam, maximo cum damno & macula nominis Christiani amiserunt.

Quod igitur Apostolus quondam ad Corinthios scribens, ut in unitate dilectionis fraternæ, professionisq; Orthodoxæ manerent, in Epistola sua effatus est, hoc ego sermonem meum ad vos claudens, & quasi conjurans, ut mutuo in amore atq; charitate maneatis, ô Principes Pissimi, dico: *Obsecro vos, fratres, per nomen Domini Nostri Iesu Christi*, ut id ipsum dicatis omnes (scilicet, Pax, Pax omnibus Christianis: Pax omnibus populis Europæ: Bellum & ruina Turcis: excidium funestum omnib⁹ Machometanis) Et non sint in vobis schismata (Hoc est, diversæ opiniones in Religione: diversæ voluntates à bono pacis) *Sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia* aggrediendi, videlicet barbaros, liberandiq; nationes, Christianis olim Imperatoribus subiacentes, à gravissima Tyrannide Ottomanigenarū. Sed hoc in primis recordamini efficere in vobis, q̄ Magister noster Christus de mutuo conservando amore omnibus nobis injunxit, hanc summâ doctrinæ suæ apponens: *In hoc autem cognoscent omnes*, quòd mei sitis discipuli, si dilectionem ad invicem habeatis. Sine ista etenim Christiani dici non meremini: sine ista, hostib⁹ fidei terribiles nullo modo esse poteritis: sine ista, nescio, quonam modo ipsum etiã Deum precib⁹ vestris adire possibile erit, cum non nisi congregatis in unū se ad futurum promiserit, non verò dispersis voluntate, opinionibus, numero.

Agite igitur animæ felices, agite Pastores Populorū, & diligenter p̄ officio vestro animadvertite, ne sanguis Christianorū amplius inter vos effundatur, neve ultra inspectantibus vobis & pro injuncto munere non curantibus grex Christianorum & provinciæ catholicæ diripiantur à barbaris. Attendite, quid Ethnicus Poëta dicat, & suffundite vos rubore.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Quam

94
111
6110

Quam itaque veram lætitiã, quam animi satietatem aut quam mentis tranquillitatem habere possunt illi, qui bello fraterno agitantur, meditanturve impiè domesticæ dissensionis causas? Quam serenã conscientia, & vultu haud mentito possunt alloqui amicos, consiliarios, sacrorum Mystas? quomodo audent cogitare Deum, adire templa, libare Mystera? quomodo volunt expiare crimina, impetrare veniam, curare denique salutem? cum optimè sciant, bellum, quod susceperunt agendum, & sibi & aliis esse præsentissimã ad mortem semitam, unde revocare gradum nemini fas est: Pacem autem ad omnem felicitatem & prosperitatem vitæ ut luculentissimam, ita ipsis improbis optabilem viam, qua non datur mobulentis ad beatitudinis culmen pervenire. Bello siquidem intereunt omnia & consumuntur, quæ possidentur bona; pace verò augentur & conservantur universa: Bello desolantur agri, vastantur urbes, evertuntur funditus regna; pace excolitur terra, ædificantur domus, exstruuntur civitates, firmantur, augentur & reflorent imperia: Bello interierunt Thæbæ, Athenæ, Sparta, Carthago, Troja, Corinthus, Hierosolyma, Saguntum & Roma; Pace creverunt Venetia, conservata Thlascala, acquisivitq; famam Amsterodamum, magnitudinem suam Moscovia, populationem Lutetia, mercaturam Londinũ, Opes Genua, divitias Marochium. Pax igitur, ô Megistanes Sapientissimi, quæ ornat imperia, quæ exauget regna, quæ parit opes, gloriam, decus, & honores, præferenda est bello, quod omnibus his spoliat Respublicas & populos opulentissimos, barbariẽmq; & solitudinem inducit. Pax, quæ gignit artes, & rerum omnium ubertatem, exoptanda est cunctis, quàm bellum vorax, quod consumit omnia & destruit elegantiam. Quapropter à cultis & politioribus semper timetur strepitus belli, clasticumq; ipsam perterrefacit probos omnes: pacis verò & tranquillitatis vel sola spes jucunda fit cunctis; nullaque vox solet esse gratior auribus nomine pacis.

Securus placida mundus sub pace triumphat,

Tranquillum est summi pax opus alma Dei.

Pacem itaque ô Reges & Principes Christiani, inter vos concludite, ut bellum, pacis assequendæ causã, eo alacriori animo Turcis inferatis. Pacem, ô Docti atq; Eloquentes viri, Principib; & Dynastis, eruditissimis scriptis vestris insinuate, ut in pace fortia illorũ facta, eò securi; scribere valeatis, Pacem, ô Myste sacri, supplices è cœlo exorate, ut nomen servatoris Christi, qui nõ est Deus dissensionis, sed Deus pacis, eò felicius in tranquillitate, gentib; paganorum prædicetis. Pacem, ô cuncti Fideles, à pacis largitore Deo poscite, ut in pace vitam degentes præsentem, ad bravium supernæ vocationis, ubi est vera pax nostra Christus, decurrere possitis. Rogate, quæ ad pacem sunt Hierusalem, ô quicumq; nomine

Christiano censemini & dicite corde ac labio unanimi, Fiat pax in virtute tua, ô JESU REX PACIFICE, in tota Europa & in tota Christianitate, D I X I.

V017

R.K.
404,
17.

X 190

321

II M
6170

SIMC

LSCI

AD
C

PES

De Pa
Bell

S

nenda

lo

PRC

ON.

